

Je moet niet vragen *waarom*, maar *waartoe*!

De afspraak is gemaakt. Ik stuur de auto naar het bekende adres en ondertussen waait de harde wind de wolken langs de lucht en verrast met zon. Hoe zal het gesprek verlopen? Elke keer is dat biddend op weg gaan en erop vertrouwen, dat Hij wijsheid geven zal.

Voor ik heb kunnen bellen, gaat de deur open. Ik loop door naar de kamer aan de tuin en sta stil in de deuropening. Ik word niet opgemerkt. Ik zie een bleek gelaat en gesloten ogen. Een glimlach. ‘Ha, je bent er al. Ik was vergeten hoe leuk het vroeger was om met je ogen dicht in het zonlicht te kijken.’

Wij drinken wat en spreken over behandeling en ziekenhuis, over gevolgen en bijwerkingen van medicijnen. En dan ... we draaien er niet langer omheen.

Je wordt ziek, ernstig ziek. De diagnose die de arts stelt, is wat je vreesde. Na de eerste verdovende momenten zoek je een verklaring. ‘Waarom? Waarom ik?’ Je slaat je handen in wanhoop voor je ogen. Maar in al je worstelen krijg je geen antwoord. Het is niet, omdat je iets fout zou hebben gedaan of omdat je schuld ergens aan hebt, of dat het verrekening van zonde zou zijn. Nee, dat niet! Wat dan wel?

Om wat?

Het overkomt je. Met het stellen van de waarom-vraag, ontdek je al snel, kom je niet verder. Je kijkt dan in de richting van *met welk doel, om welke reden* of *om wat?* Er is geen reden of iets dergelijks te noemen of aan te wijzen. Op de waarom-vraag kun je geen antwoord geven.

Niet waarom, maar waartoe!

Dan schiet je de opmerking te binnen, waar je ineens van schrikt: *'Je moet niet vragen waarom, maar waartoe!'* Wellicht heb je dat zelf ook gedacht of zelfs gezegd tegen iemand in dezelfde omstandigheden. Zou dat een antwoord zijn waar je iets aan hebt? Helpt die vraag je de situatie te doordenken en begrijpen?

Tot wat?

Goed dan. Brengt de vraag *waartoe?* het antwoord dichterbij? *Waar*toe is vragen *tot welk nut* je dit overkomt. *Tot wat* is dit ziek zijn? Dat lijkt te suggereren, dat er achter de ziekte die je hebt een bedoeling zit. Anders gezegd: dat het ziek zijn zal bijdragen tot iets of dat het ergens toe dient.

Dan zou er dus een moment moeten komen, in de toekomst, waarop de bedoeling van dit lijden, van jouw ziekzijn je duidelijk wordt. Maar, denk je ook: is er niet veel lijden, waarop helemaal geen antwoord te geven is? Lijden waarop het leven met sprakeloosheid reageert?

Na deze eerste verkenning zou de voorlopige conclusie kunnen zijn: beide woorden helpen niet echt verder.

Hij kijkt me aan en vraagt of dat gek is. 'Ik vind, dat geen van beide woorden me verder helpt, me zelfs maar een richting geeft. Ja, en nu denk jij waarschijnlijk: en je geloof dan?'

En mijn geloof dan?

Ja, en je geloof dan? Je zit ziek thuis, ondergaat allerlei onderzoeken en een behandeling. Het wordt bekend bij degenen met wie je je leven deelt – de familie, de leden van de gemeente waar je deel van uit maakt, de collega's op je werk, enz. Je bent blij met alle telefoontjes, brieven en kaarten, al die liefdevolle en bemoedigende woorden, maar het zijn vooral menselijke woorden, die met veel betrokkenheid zijn opgeschreven. Jij zoekt het antwoord op je vragen bij de woorden van God. Je zoekt draagkracht.

Je duikt in de psalmen en ontdekt, dat David, de dichter, dat ook deed. Je ziet, dat hij weet heeft van God, Die in zijn leven is, en het valt je op, dat hij zegt: U was er telkens, elke dag, in elke situatie. U hebt me nooit laten staan!

Maar je stuit ook op de David, die in grotten voor zijn vijanden weg schuilt en zelfs tegen God te hoop loopt. Waar bent U nu? Waarom verbergt U uw aangezicht voor me? Hoe moet het nu verder? Hoe zal het morgen zijn? Jij stelt dezelfde vragen!

U bent nabij

Je hebt het boek open liggen; je leest en bladert en herleest. Dan spel je de woorden die de koning en de mens die David is, naar God uitspreekt: Ik weet, dat U er was en ook in deze situatie bent. Dat vat hij in beelden: God als een schild, als een toevlucht en sterkte, als de omringende muren van een burcht, als Degene bij Wie hij schuilen kan. Wat gezegd moet worden, is: U bent nabij! Ik kan het niet verklaren of iets dergelijks. Ik trek de lijn die tot vandaag loopt door naar morgen en vertrouw daarbij op Uw nabijheid.

En je knikt. Dát wil jij ook! Tot op de dag van vandaag heb je ervaren, dat niets Hem ontgaat. Je kunt wellicht zelfs vertellen hoe je in allerlei – alle? – omstandigheden Zijn zorg en liefde – achteraf – hebt gezien. Maar nu dan?

Je worstelt. Je vouwt je handen wel, maar je hebt geen woorden. Je zucht, maar je kunt eigenlijk alleen maar kreunen. Zo kan bidden ook zijn. Woordeloos, maar zou God soms woorden of zinnen nodig hebben om te weten wat je Hem zeggen wilt?

Je kunt niet meer zeggen dan: *Tot wat is dit lijden, Vader?* Is het wel ergens toe? Tot welk nut is mijn ziek zijn? Af en toe ontdek je er misschien iets van. Je denkt aan het gesprek met de mensen die je buren zijn of die je in andere situaties tegen komt. Je ontdekt, dat er zijn die door jouw lijden, over zichzelf zaken gaan begrijpen of tot keuzes komen in hun leven, die zij eerder niet nemen konden. Zij zien in de pijn en het lijden bij jou ineens in wat wezenlijk in het leven is. Ze constateren dat veel van wat ze nastreven in feite de moeite van de energie en tijd niet waard is. En je denkt: Is dat dan het nut van mijn ziekte? Is mijn lijden daartoe?

Tot wat U mij verlaten hebt!

Wat geef je dan als antwoord op *waartoe* het is? Aan het vloekhout van Golgotha gebruikte Jezus hetzelfde woord, toen Hij Psalm 22:1 aanhaalde: *'Mijn God, mijn God, waartoe Gij mij verlaten hebt!'*

Hij had weet van het heilsplan van God, ging stap voor stap de weg, die nodig was om het tot uitvoering te brengen. Hij wist waartoe deze weg tot het einde gegaan moest worden, nl.: om de mensheid te redden en wederzijds met God te verzoenen; om de kloof tussen Hem en de mens te overbruggen. Hij kon in wezen zeggen: *'tot wat U mij verlaten hebt!'* Of: daartoe hebt U mij verlaten!

God verliet Zijn Zoon om de mens, om jou niet te hoeven verlaten! In Romeinen 8:38-39 bezingt de apostel Paulus in een lied, dat er niets, maar dan ook niets zijn kan wat een mens, wat jou scheidt van de liefde van God.

Dat was, als het zo gezegd mag worden, het *waartoe* van de weg, die de Zoon van God ging. Het is de weg die de mens, elk mens, de mensheid terug zal leiden naar het hart van de Vader. Daartoe werd Hij mens. Daarvan spreekt de apostel in Filippenzen 2:5-11. De Heer wist *tot wat* Zijn leven en kruisiging waren. En Hij ging die weg, zoals Isaak en Abraham, die tezamen de weg gingen en daarbij vertrouwden op God.

We lieten het gesprek even stilvallen, liepen naar het raam. De tuin kledde zich in herfstkleuren. De wind was gaan liggen. We zetten ons gesprek bij het raam voort.

Maar: het gaat nu niet om de Zoon van God, Die Zich onderschikte aan de weg, die Hij gaan moest. Uit wat de Heer aan het kruis bidt, wordt duidelijk, dat Hij Zich van dat plan bewust is. Kun je dát zomaar doortrekken naar jouw situatie?

Het lijden, het ziek zijn overkomt elk mens, gelovig of niet gelovig; zó overkomt het jou en mij. Daar zit het knelpunt. Daarom wil ik er samen over denken, neem ik de tijd om het samen met je te doordenken. Ik kan wel zeggen, kijkend op de Heer: in dat ziek zijn kun je tonen, dat Hij je draagt, dat Hij Zich trouw betoont, d.w.z.: Zich houdt aan wat Hij gezegd

heeft. Je weet en zegt, dat Hij nabij is. Dat wordt zichtbaar. Maar ik wil een stap verder gaan.

De vraag naar het *waarom* is dan geen vraag, die verder brengt, constateerde je. Ook de vraag naar het *waartoe* is een vraag, die je niet echt antwoord lijkt te geven. Er is alleen, en meer heb je niet in handen, dat elke dag groeiende besef en de bewustheid: Hij is nabij!

Daarvan zingt Psalm 27. Hij is je burcht, je behoud. Vers 5 zegt het:

*'Want Hij bergt mij in Zijn hut
ten dage des kwaads'.*

Voor '*hut*' staat in het Hebreeuws een woord, dat op andere plaatsen vertaald wordt met '*loofhut*'. Je weet wel, een hut die door Gods volk betrokken wordt tijdens het Loofhuttenfeest. Door het provisorische dak kun je naar boven kijken, zeg maar: heb je zicht op de wijde hemelruimte, op Hem. En: je kunt erin schuilen voor het branden van de hitte van de zon. In een andere vertaling (die van Gerhardt en Van der Zeyde) lees je:

*'Hij doet onder Zijn schaduwdak
mij schuilen in dagen van dreiging,
beveiligt mij binnen Zijn veilige tent.
Hij stelt mij hoog op de steenrots.'*

Als je overdenkt wat er allemaal gezegd is, heb je dan antwoord op '*niet waarom, maar waartoe*'? Het uiteindelijke tot wat het uitwerkt, weet je niet. Wat het nut van de slopende ziekte is? – woorden heb je er niet voor. Het enige dat steeds vaster staat, is: Wat mij overkomt, gaat niet buiten Hem om. Hij is nabij, Hij zal me dragen en vertroosten. In die rustgevende zekerheid wil je en zoek je te leven.

Terugkijkend zeg je, dat – van binnenuit – het besef groeit: Hij is altijd met mij geweest; zelfs toen ik niet naar Hem omkeek, was Zijn bemoeienis met mij er volop. In alle situaties van je leven – en in die van hen die je lief zijn – ga je Zijn handelen terugzien. Van tevoren weet je het niet. Pas achteraf openbaart zich dat. En door dat te zien, zonder dat je wellicht een sluitend antwoord hebt, wekt het in je vertrouwen. Je wordt je bewust, dat Hij niet aan je voorbij ziet. Na pijn, verdriet en ellende – en zelfs nu je er nog mid-

denin zit – zie je, dat het niet buiten Hem om is gegaan. Hij is tezamen met jou de weg gegaan en gaat die ook nu met je.

Je probeert te zeggen wat je ontdekt hebt – niet als een antwoord dat je van buitenaf opgelegd wordt of iets dergelijks, maar als iets dat van binnenuit in je gewekt is. Het uiteindelijke *waartoe*? Dat weet Hij!

Waarom? Waartoe? Je weet je door Hem geborgen, ook in deze levensbedreigende ziekte! Na veel pijn, verdriet en moeite heb je leren zeggen: Hoe moeilijk ook, hoe groot de worsteling ook is, het was en is ook nu niet zonder Hem! Dan mag ik op Hem rekenen. Hij zal er ook morgen zijn. Al heb je je handen in wanhoop voor je ogen geslagen, door je vingers heen zie je het twinkellende zonlicht, dat zegt: Ik ben er! Je schepper zegt: Ik ken je! God, Die je Vader is, zegt: Ik ga je weg samen met je, alle dagen van je leven.

Andries van der Wal
i.s.m. Ruud van 't Veer †